

III. PROPOZYCJA PLANU DYDAKTYCZNEGO

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Zagrożenia naturalne. Zagrożenia wynikające z działalności człowieka	2	<ol style="list-style-type: none"> Zagrożenia naturalne i ich ogólna charakterystyka: trzęsienia ziemi, wybuchy wulkanów, powódzie, huragany, susze, ulewy i śnieżyce, lawiny i osuwiska, silne mrozy i upały. Rejony występowania. Zagrożenia wynikające z działalności człowieka: <ol style="list-style-type: none"> zagrożenia środowiska naturalnego - efekt cieplarniany, dziura ozonowa, kwaśne deszcze, zanieczyszczenia środowiska; katastrofy i awarie: katastrofy komunikacyjne, budowlane, w kopalniach; zagrożenia radiacyjne i chemiczne: awarie elektrowni jądrowych i zakładów chemicznych. 	<ol style="list-style-type: none"> Zapoznanie człowieka z potencjalnymi zagrożeniami czasu pokoju spowodowanymi przez przyrodę i działalność człowieka. Zapoznanie ze sposobami zapobiegania skutkom klęsk żywiołowych i wskazywanie możliwości zmniejszenia ich wpływu na życie człowieka. Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska naturalnego. Wskazywanie sposobów zapobiegania degradacji środowiska. 	Metaplan, foliogramy, filmy, plansze, wycinki z gazet i czasopism
Zagrożenia występujące w środowisku lokalnym	1	<ol style="list-style-type: none"> Zagrożenia spowodowane przez siły przyrody i działalność człowieka występujące w regionie. Rejony najbardziej narażone na działanie sił przyrody. Zagrożenia najbliższej okolicy. Instrukcje o zasadach zachowania się podczas zagrożeń. 	<ol style="list-style-type: none"> Zapoznanie z zagrożeniami występującymi w regionie i najbliższej okolicy. Zapoznanie z instrukcjami i zaleceniami zachowania się podczas zagrożeń w regionie. Zapoznanie z zasadami zachowania się w przypadku wystąpienia skażeń TSP. 	Mapy okolicy, wycinki z gazet, instrukcja o zachowaniu się w przypadku wystąpienia skażenia TSP, dyskusja
Zagrożenia czasu wojny. Współczesne środki rażenia	1	<ol style="list-style-type: none"> Współczesne środki rażenia. Broń konwencjonalna, jej rodzaje i możliwości rażenia. 	<ol style="list-style-type: none"> Zapoznanie ze współczesnymi środkami rażenia i ich podziałem. Zapoznanie z formami i rodzajami walki zbrojnej. 	Plansze, foliogramy, wykład ilustrowany

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Przedstawić zagrożenia czasu pokoju	Scharakteryzować zagrożenia spowodowane przez przyrodę i działalność człowieka	Uzasadnić zasady postępowania w rejonach klęsk żywiołowych, katastrof, awarii, skażeń promieniotwórczych i chemicznych	Opisać skutki zagrożeń dla ludności i gospodarki kraju	Wygłosić referat na temat zagrożenia życia człowieka w Polsce w czasie ostatnich dziesięciu lat
Wymienić zagrożenia regionalne	Porównać zagrożenia występujące w Polsce i na terenie zamieszkałego przez siebie regionu	Opisać zasady zachowania się w przypadku wystąpienia zagrożenia	Przedstawić projekt swojego sposobu zapobiegania degradacji środowiska	Scharakteryzować zagrożenia, które miały miejsce w regionie i przedstawić propozycje sposobów zapobiegania ich wystąpieniu w przyszłości
Podać współczesne środki rażenia	Scharakteryzować broń konwencjonalną	Opisać rodzaje walki zbrojnej z użyciem broni konwencjonalnej	Scharakteryzować działania taktyczne	Podać przykłady działań taktycznych prowadzonych obecnie na świecie z użyciem broni konwencjonalnej

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
		<ol style="list-style-type: none"> 3. Broń masowego rażenia. 4. Formy i rodzaje walki zbrojnej. 5. Obrona przed środkami walki. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Zapoznanie ze znaczeniem pojęć: walka, taktyka, działania rozstrzygające, pomocnicze, pokojowe, operacje pokojowe. 	
Broń jądrowa	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broń jądrowa i jej rodzaje. 2. Rodzaje i moc wybuchów. 3. Czynniki rażenia bronią jądrową. 4. Rejon porażenia bronią jądrową. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z rodzajami broni jądrowej i wybuchów jądrowych. 2. Zapoznanie z czynnikami rażenia broni jądrowej i ich oddziaływaniem na organizmy żywe. 3. Kształtowanie postawy sprzeciwu wobec użycia broni jądrowej. 	Foliogramy, plansze, wykład ilustrowany
Broń chemiczna. Bojowe środki zapalające	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podział BST i ich ogólna charakterystyka. 2. Sposoby przenoszenia i rozprzestrzeniania BST. 3. Rejon porażenia BST i zasady zachowania się w tym rejonie. 4. Rodzaje bojowych środków zapalających. 5. Sposoby gaszenia BSZ. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z rodzajami broni chemicznej i jej działaniem na organizmy żywe. 2. Uświadomienie zasad postępowania w rejonie porażonym BST. 3. Zapoznanie z bojowymi środkami zapalającymi i sposobami ich gaszenia. 4. Kształtowanie postawy sprzeciwu wobec użycia broni chemicznej i bojowych środków zapalających. 	Foliogramy, film, wykład ilustrowany
Broń biologiczna	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Drobnoustroje chorobotwórcze i ich rodzaje. 2. Sposoby zakażenia ludzi, zwierząt, wody i żywności. 3. Drogi zakażeń organizmu. 4. Zasady ochrony przed bronią biologiczną. 5. Rejon porażenia bronią biologiczną i zasady zachowania się w tym rejonie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z rodzajami drobnoustrojów chorobotwórczych i ich sposobami przenikania do organizmu. 2. Zapoznanie z oznakami użycia broni biologicznej i zasadami postępowania po jej użyciu. 3. Wskazywanie sposobów pomocy osobom porażonym. 	Foliogramy, filmy, plansze, mapa pojęciowa

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Wymienić rodzaje broni jądrowej i zdefiniować pojęcia związane z bronią jądrową	Dokonać podziału broni jądrowej ze względu na moc wybuchu i opisać zasadę działania	Dokonać podziału broni jądrowej ze względu na moc wybuchu i opisać czynniki rażenia	Scharakteryzować rejon porażenia bronią jądrową	Dokonać analizy SWOT użyteczności energii jądrowej
Zdefiniować BST i BSZ	Scharakteryzować BST i opisać ich działanie na organizm człowieka i zwierzęcia. Scharakteryzować BSZ	Scharakteryzować rejon porażenia BST i BSZ	Omówić i uzasadnić sposoby gaszenia BSZ. Przedstawić zasady zachowania się ludności w rejonie porażenia tymi środkami	
Podać drogi zakażeń organizmu chorobami zakaźnymi. Wymienić znane rodzaje broni biologicznej	Wyjaśnić i rozróżnić pojęcia: epidemia, epizootia, pandemia	Omówić zasady zachowania się ludności w okresie wzmożonej ilości zachorowań na grypę	Przedstawić zasady zachowania się w terenie porażonym biologicznie i uzasadnić konieczność ich przestrzegania	Wykonać plan postępowania profilaktycznego, zapobiegającego zachorowaniom na salmonellozy w okresach letnich

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Zagrożenia zdrowia człowieka	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Choroby układu krążenia i układu oddechowego. 2. Choroby układu pokarmowego. 3. Choroby nowotworowe. 4. Choroby zakaźne. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z chorobami wynikającymi z błędnych nawyków żywieniowych, niezdrowego trybu życia i spowodowanych nałogami. 2. Zapoznanie ze sposobami unikania chorób i zapobiegania im. 3. Kształtowanie poczucia świadomego wyboru decyzji o własnym zdrowiu. 	Literatura o żywieniu, uzależnieniach, chorobach układu krążenia, zakaźnych, plansze, drzewo decyzyjne, metaplan lub mapa pojęciowa
Zagrożenia bezpieczeństwa osobistego i społecznego	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sytuacje kryminogenne i umiejętność ich unikania. 2. Zjawiska patologiczne wśród dzieci i młodzieży: <ol style="list-style-type: none"> a. przestępczość, b. narkomania, c. alkoholizm. 3. Akceptowane społecznie postawy i zachowania wobec zagrożeń bezpieczeństwa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z zagrożeniami bezpieczeństwa osobistego i profilaktyką ich występowania. 2. Kształtowanie świadomości wpływu na własne bezpieczeństwo. 3. Kształtowanie postawy świadomego unikania kontaktów ze środowiskiem przestępczym. 	Wycinki z gazet, ulotki, filmy, metaplan
Zewnętrzne uwarunkowania polskiego systemu bezpieczeństwa	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zasady polskiej polityki bezpieczeństwa. 2. Miejsce Polski w NATO. 3. Udział Sił Zbrojnych w Siłach Pokojowych Organizacji Narodów Zjednoczonych. 4. Polska w systemie bezpieczeństwa europejskiego – Organizacja Bezpieczeństwa i Wspólnoty Europejskiej. 5. System bezpieczeństwa Unii Europejskiej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z podstawowymi zasadami polskiej polityki bezpieczeństwa. 2. Zapoznanie z miejscem Polski w NATO, systemie bezpieczeństwa Europy. 3. Przypomnienie o udziale Sił Zbrojnych RP w Siłach Pokojowych ONZ. 4. Kształtowanie poczucia zależności bezpieczeństwa narodowego od układów z innymi państwami i organizacjami. 	Wycinki z gazet, foliogramy, program komputerowy NATO, mapa pojęciowa

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Podać współczesne zagrożenia zdrowia człowieka	Zinterpretować pojęcia: zdrowy tryb życia, nawyki żywieniowe, choroby cywilizacyjne	Opisać najczęściej spotykane zagrożenia zdrowia człowieka w rejonie zamieszkania i uzasadnić ich występowanie	Uzasadnić zależność zagrożenia zdrowia od stylu życia współczesnego człowieka	Przygotować seminarium na temat zdrowego odżywiania i trybu życia na forum klasy lub szkoły
Podać zagrożenia występujące wśród dzieci i młodzieży oraz nazwy instytucji i organizacji prowadzących działalność zapobiegawczą	Scharakteryzować zagrożenia współczesnej młodzieży	Przedstawić sposoby przeciwdziałania występowaniu współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa	Zaproponować własne sposoby przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa, podać własne sposoby unikania zagrożeń	Przygotować wywiad z przedstawicielem MONARU na temat zagrożenia narkomanią w najbliższym rejonie i działań zapobiegających występowaniu tego zjawiska
Podać zasady polskiej polityki bezpieczeństwa	Przedstawić miejsce Polski w NATO	Scharakteryzować miejsce Polski w systemie bezpieczeństwa europejskiego	Przedstawić udział Sił Zbrojnych RP w Siłach Pokojowych ONZ w przeszłości i obecnie	

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
System obronny Rzeczypospolitej Polskiej	1	1. Podsystemy obronne państwa: <ol style="list-style-type: none"> system kierowania obronnością kraju; organizacja, podział i przeznaczenie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej; struktura i zadania Obrony Terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej; układ pozamilitarny. 	<ol style="list-style-type: none"> Zapoznanie z systemem obronnym Rzeczypospolitej Polskiej. Zapoznanie z organami państwowymi i ich kompetencjami w zakresie obronności kraju. Zapoznanie z organizacją Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i ich uzbrojeniem. Zapoznanie z pozamilitarnymi ogniwami systemu obronnego i ich zadaniami. 	Foliogramy, wykład ilustrowany z elementami pogadanki
Powinności władz lokalnych i obywateli	1	<ol style="list-style-type: none"> Służba wojskowa: <ol style="list-style-type: none"> prawne uregulowania służby wojskowej w Polsce; charakter służby wojskowej; uzbrojenie i wyposażenie żołnierza; postawy żołnierskiego zachowania. Służba zastępcza. Obowiązek świadczeń rzeczowych i osobistych. 	<ol style="list-style-type: none"> Zapoznanie z przepisami prawnymi dotyczącymi powinności w zakresie służby wojskowej. Zapoznanie z formami służby wojskowej. Zapoznanie z powinnościami obywateli na rzecz obrony kraju. 	Akty prawne dotyczące służby wojskowej w Polsce, Regulamin Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, wykład ilustrowany
Miejsce i rola systemu zarządzania kryzysowego w systemie obronnym Rzeczypospolitej Polskiej	1	<ol style="list-style-type: none"> Akty prawne dotyczące zadań obrony cywilnej i jej miejsca w systemie obronnym Rzeczypospolitej Polskiej. Zadania OC realizowane w czasie pokoju i wojny. Struktura systemu zarządzania kryzysowego realizującego zadania OC w kraju. Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy i jego zadania. Realizacja zadań obrony cywilnej w innych krajach. 	<ol style="list-style-type: none"> Zapoznanie z aktami prawnymi dotyczącymi OC i zasadami jej organizacji w Polsce. Zapoznanie z zadaniami OC realizowanymi w czasie pokoju i wojny. Zapoznanie z organizacją Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Zapoznanie z organizacją obrony cywilnej w innych krajach. Kształtowanie poczucia współodpowiedzialności za bezpieczeństwo obywateli w czasie pokoju i wojny. 	Akty prawne dotyczące zadań OC w Polsce, foliogramy pogadanka ilustrowana

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Zdefiniować pojęcie „system obrony państwa”	Przedstawić organy zapewniające realizację polityki w zakresie obronności kraju	Przedstawić organizacje Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i ich uzbrojenie	Scharakteryzować pozamilitarne ogniwa obronności kraju	Dowieść skuteczności systemu obronności kraju wobec aktualnych zagrożeń
Wymienić formy spełniania służby wojskowej w Polsce	Opisać uprawnienia przysługujące żołnierzowi i jego rodzinie podczas pełnienia służby wojskowej	Scharakteryzować służbę wojskową w Polsce. Przedstawić podstawowe uzbrojenie i wyposażenie żołnierza	Scharakteryzować formy wypełniania konstytucyjnego obowiązku obrony państwa przez obywateli	Wykonać gazetkę zawierającą prawa i obowiązki obywateli w zakresie obronności kraju
Wymienić zadania OC realizowane w czasie pokoju i wojny	Przedstawić prawne aspekty funkcjonowania OC w Polsce	Przedstawić strukturę instytucji realizujących zadania OC w Polsce. Scharakteryzować obronę cywilną innych krajów	Opisać współpracę Polski z krajami Europy w zakresie realizacji zadań obrony cywilnej	Wykonać gazetkę dotyczącą działalności Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w ramach realizacji zadań OC w czasie pokoju

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Międzynarodowe prawo humanitarne	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geneza międzynarodowego prawa humanitarnego. 2. Zasady prawa humanitarnego. 3. Geneza organizacji czerwono krzyżowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z zasadami kodeksu rycerskiego, Deklaracją paryską, konwencją genewską z 16 kwietnia 1864 roku. 2. Zapoznanie z genezą organizacji Czerwonego Krzyża. 3. Zapoznanie z prawem humanitarnym okresu międzywojennego i jego współczesnymi zasadami. 4. Kształtowanie poczucia poszanowania praw ludności niebiorącej udziału w działaniach zbrojnych. 	Foliogramy, wykład z elementami pogadanki i dyskusji
Ochrona rannych i chorych oraz ludności cywilnej w czasie konfliktów zbrojnych w świetle obowiązujących przepisów międzynarodowego prawa humanitarnego	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konwencje genewskie z 1949 roku. 2. Ochrona rannych, chorych i rozbitków w świetle I i II konwencji genewskiej. 3. Ochrona jeńców wojennych w świetle III konwencji genewskiej. 4. Ochrona osób cywilnych w świetle IV konwencji genewskiej. 5. Protokoły dodatkowe do konwencji genewskich. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z konwencjami genewskimi z 1949 roku. 2. Zapoznanie z formami ochrony ludności niebiorącej udziału w działaniach zbrojnych. 3. Kształtowanie poczucia poszanowania prawa i konieczności przestrzegania prawa humanitarnego podczas konfliktów zbrojnych. 	Foliogramy, wycinki z czasopism, pogadanka lub wykład ilustrowany
Działalność międzynarodowych i polskich organizacji pozarządowych, niosących pomoc ofiarom konfliktów zbrojnych oraz katastrof. Zasady wolontariatu	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działalność Międzynarodowego Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycza. 2. Zasady MCKC. 3. Działalność PCK. 4. Działalność Caritas Polska, Polskiej Akcji Humanitarnej. 5. Cechy i zasady działalności wolontariatu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z organizacjami i ruchami pomocy humanitarnej działającymi w Polsce i na świecie. 2. Kształtowanie poczucia konieczności współdziałania i niesienia pomocy ludziom w sytuacji zagrożenia. 3. Kształtowanie humanitarnej postawy współczesnego człowieka. 	Film „Co w symbolu?“, foliogramy, plansze, ulotki o działalności PCK, dyskusja

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Zdefiniować pojęcie „prawo humanitarne”	Przedstawić genezę prawa humanitarnego	Omówić zasady kodeksu rycerskiego, Deklaracji paryskiej, konwencji genewskiej z 16 kwietnia 1856 roku	Przedstawić podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego	Wykonać pracę na temat genezy prawa humanitarnego z uwzględnieniem materiałów z różnych źródeł
Wymienić konwencje genewskie i protokoły dodatkowe oraz wskazać, kogo one dotyczą	Scharakteryzować I, II i III konwencję genewską	Podać prawa ludności cywilnej na terenie okupowanym	Przedstawić, na czym polega ochrona ludności cywilnej w myśl IV konwencji genewskiej	Scharakteryzować przejawy łamania konwencji genewskich w ostatnich czasach
Podać organizacje zajmujące się pomocą humanitarną	Scharakteryzować zasady MCKC	Scharakteryzować zasady wolontariatu	Dowieść konieczności udziału współczesnego człowieka w akcjach humanitarnych	Dowieść działalności w organizacji humanitarnej (PCK, wolontariat itp.)

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Ochrona dóbr kultury	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przepisy dotyczące ochrony dóbr kultury w świetle prawa międzynarodowego. 2. Podział dóbr kultury i zasady ich ochrony w myśl konwencji haskiej. 3. Ochrona ogólna i specjalna. 4. Zasady oznakowania dóbr kultury. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z zasadami ochrony dóbr kultury w myśl przepisów prawnych obowiązujących w Polsce. 2. Zapoznanie z podziałem dóbr kultury i zasadami ich oznakowania. 3. Kształtowanie poszanowania dóbr kultury polskiej i światowej. 	Akty prawne dotyczące ochrony dóbr kultury, plan-sze, foliogramy, dyskusja
Sposoby alarmowania i powiadamiania ludności o zagrożeniach	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rodzaje sygnałów alarmowych. 2. Obowiązki i zasady zachowania się ludności po ogłoszeniu alarmu. 3. System powiadamiania i alarmowania w szkole. 4. Znaki i barwy bezpieczeństwa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie ze sposobami alarmowania o zagrożeniach i rodzajami alarmów. 2. Zapoznanie z zasadami zachowania się po usłyszeniu sygnału alarmowego. 3. Zapoznanie ze znakami i barwami bezpieczeństwa. 4. Kształtowanie poczucia konieczności znajomości sygnałów alarmowych i zasad zachowania się ludności po ich usłyszeniu. 5. Kształtowanie umiejętności zachowania się młodzieży w szkole po usłyszeniu alarmu. 	Foliogramy, plan-sze z sygnałami alarmowymi, plan ewakuacji szkoły, nagrania sygnałów alarmowych, pogadanka, dyskusja z elementami ćwiczeń
Indywidualne środki ochrony dróg oddechowych i skóry	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rodzaje masek przeciwgazowych i ich budowa. 2. Posługiwanie się maską przeciwgazową całą i uszkodzoną. 3. Zastępcze środki ochrony dróg oddechowych. 4. Rodzaje odzieży ochronnej i jej przeznaczenie. 5. Zasady zakładania i zdejmowania odzieży ochronnej. 6. Zastępcze środki ochrony skóry. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z rodzajami indywidualnych środków ochrony dróg oddechowych i skóry. 2. Kształtowanie umiejętności posługiwania się środkami ochrony dróg oddechowych i skóry. 3. Kształtowanie umiejętności posługiwania się zastępczymi środkami ochrony dróg oddechowych i skóry. 	Środki ochrony dróg oddechowych i skóry etatowe i zastępcze, centymetrówka, tabele rozmiarów, podręcznik, ćwiczenia praktyczne z elementami pokazu

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Podać przepisy prawne dotyczące ochrony dóbr kultury w Polsce	Scharakteryzować zasady ochrony dóbr kultury	Opisać oznaczenia dóbr kultury i przedstawić zasady ich stosowania	Wykazać konieczność poszanowania dóbr kultury przez współczesnego człowieka i przedstawić przykłady ich poszanowania	
Opisać zasady zachowania się po usłyszeniu alarmu w szkole i wskazać drogi ewakuacyjne	Opisać obowiązki ludności po usłyszeniu sygnałów alarmowych, rozpoznać dźwięki sygnałów	Wyjaśnić, jak należy zachować się po usłyszeniu alarmu o klęskach żywiołowych i zagrożeniach środowiska naturalnego	Przedstawić plan postępowania po usłyszeniu sygnału alarmowego w teatrze lub w kinie	Wspomagać nauczyciela podczas organizowanego ćwiczebnego alarmu przeciwpożarowego w szkole
Podać swój rozmiar maski przeciwgazowej i odzieży ochronnej	Przedstawić zakładanie środków ochrony indywidualnej	Opisać zasady posługiwania się środkami uszkodzonymi	Zaprojektować dla siebie zastępcze środki ochrony skóry i zademonstrować je w klasie	Wykonać zastępcze środki ochrony dróg oddechowych

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Zbiorowe środki ochrony	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rodzaje budowli ochronnych i ich przeznaczenie. 2. Urządzenia i wyposażenie budowli ochronnych. 3. Zasady zachowania się w schronach i ukryciach zabezpieczających. 4. Planowa i doraźna ewakuacja ludności. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z budowlami ochronnymi i ich charakterystycznymi pomieszczeniami. 2. Zapoznanie z zasadami ewakuacji i jej organizacją. 3. Zapoznanie z obowiązkami ludności podlegającej ewakuacji. 4. Kształcenie umiejętności zachowania się w budowlach ochronnych. 	Plansze, foliogramy, podręczniki, pogadanka, dyskusja
Ochrona żywności i wody przed skażeniem	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oddziaływanie środków promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych na żywność i wodę. 2. Sposoby zabezpieczenia pomieszczeń przeznaczonych do przechowywania żywności. 3. Sposoby zabezpieczania żywności i wody przed skażeniem. 4. Zabezpieczanie ujęć wodnych. 5. Postępowanie ze skażoną żywnością i wodą. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z oddziaływaniem środków promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych na żywność i wodę. 2. Zapoznanie ze sposobami ochrony żywności i wody. 3. Ukazanie sposobów postępowania ze skażoną żywnością i wodą. 4. Uświadomienie konieczności ochrony żywności i wody na wypadek skażenia i zakażenia. 	Podręcznik, plansze, pogadanka, dyskusja
Ochrona płodów rolnych, paszy i zwierząt gospodarskich przed skażeniami i zakażeniami	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wpływ substancji promieniotwórczych, trujących i biologicznych na paszę i płody rolne. 2. Sposoby zabezpieczania paszy i płodów rolnych przed skażeniem. 3. Zagrożenia i sposoby ochrony zwierząt gospodarskich przed środkami promieniotwórczymi, chemicznymi i biologicznymi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z wpływem środków promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych na płody rolne, pasze i zwierzęta gospodarskie. 2. Zapoznanie ze sposobami ochrony płodów rolnych, paszy i zwierząt przed skażeniem i zakażeniem. 3. Ukazanie sposobów zabezpieczania płodów rolnych, paszy i zwierząt przed skażeniem i zakażeniem. 4. Kształtowanie postawy dbałości o gospodarkę w obliczu skażenia. 	Podręcznik, plansze, pogadanka, dyskusja

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Omówić zasady zachowania się ludności w budowłach ochronnych	Wymienić budowle ochronne i przedstawić ich przeznaczenie	Opisać zasady ewakuacji ludności	Przedstawić swoje postępowanie w przypadku ewakuacji z miejsca zamieszkania przy skażeniu TSP	Zaplanować ewakuację szkoły
Zdefiniować pojęcia: odkażanie, dezynfekcja, dezaktywacja. Wymienić sposoby zabezpieczania żywności i wody	Uzasadnić konieczność ochrony żywności i wody przed skażeniami	Przedstawić sposoby ochrony żywności i wody dla swojej rodziny i scharakteryzować sposoby ich odkażania, dezynfekcji i dezaktywacji	Zaproponować sposoby zabezpieczania ujęć źródeł wody przed skażeniami	
Podać sposoby oddziaływania środków promieniotwórczych chemicznych i biologicznych na pasze i płody rolne	Uzasadnić konieczność ochrony płodów rolnych, paszy i zwierząt przed skażeniami	Przedstawić sposoby ochrony płodów rolnych, paszy i zwierząt przed skażeniami	Przedstawić sposoby odkażania płodów rolnych i paszy	Przedstawić szczegółowy plan ochrony zwierząt gospodarskich i płodów rolnych w gospodarstwie rolnym

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Organizacja i prowadzenie akcji w rejonie porażenia	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznawanie rejonu porażenia. 2. Akcja ratownicza w rejonie porażenia i jej zakres. 3. Planowanie i organizowanie działań ratowniczych w rejonie porażenia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z zasadami rozpoznawania rejonu porażonego, podstawami planowania i organizowania działań podczas akcji ratowniczej w rejonie porażenia. 2. Zapoznanie z zasadami organizacji akcji ratowniczej. 3. Kształtowanie poczucia konieczności pomocy i udziału w prowadzeniu akcji ratowniczej. 	Film o 11 września 2001 roku, podręcznik, pogadanka, dyskusja
Organizacja i zasady pracy zespołowej	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motywacja i jej rola w życiu człowieka i ratownika. 2. Etapy formowania grupy i ich wpływ na pracę w zespole ratowniczym. 3. Planowanie zadań i kierowanie zespołem. 4. Zasady realizacji zadań zespołu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z wpływem motywacji na działania zespołu ratowniczego. 2. Zapoznanie z etapami kształtowania zespołu, ich wpływem na przebieg wykonywanych działań. 3. Kształtowanie umiejętności pracy i kierowania zespołem ratowniczym. 	Podręczniki, karty oceny pracy grupy, dyskusja z elementami ćwiczeń gier symulacyjnych
Rozpoznawanie skażeń promieniotwórczych i chemicznych	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Metody wykrywania skażeń promieniotwórczych. 2. Przyrządy dozymetryczne i ich zastosowanie. 3. Jednostki pomiaru skażeń promieniotwórczych. 4. Rozpoznawanie skażeń chemicznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z metodami wykrywania skażeń promieniotwórczych, jednostkami pomiaru i przyrządami dozymetrycznymi. 2. Kształcenie umiejętności posługiwania się przyrządami dozymetrycznymi. 3. Kształcenie umiejętności posługiwania się PChR-54M. 	Przyrządy dozymetryczne PChR-54M, podręcznik, ćwiczenia praktyczne w grupach

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Zdefiniować pojęcia: „akcja ratownicza” i „rejon porażenia”	Opisać instytucje powołane do prowadzenia akcji ratowniczej w rejonie porażenia	Przedstawić zasady rozpoznania rejonu porażenia	Opisać zakres i organizację akcji ratunkowej oraz zadania ludności cywilnej podczas prowadzenia akcji	Zaprojektować wykonywane przez siebie zadania podczas akcji ratunkowej w miejscu zamieszkania
Przedstawić wpływ motywacji na działanie człowieka	Opisać etapy formowania grupy i ich wpływ na działanie zespołu	Przedstawić, na czym polega planowanie działań zespołu	Pokierować zespołem podczas ćwiczeń w klasie i osiągnąć założony cel	Wskazać czynniki zaburzające pracę grupy i przeciwdziałać ich występowaniu
Opisać metody wykrywania skażeń promieniotwórczych	Przedstawić jednostki pomiaru skażeń promieniotwórczych	Posługiwać się przyrządami wykrywania skażeń promieniotwórczych	Posługiwać się PChR-54M	Wyszukać w Internecie i przedstawić inne przyrządy do wykrywania skażeń i zasady ich stosowania

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Zabiegi specjalne, sanitarne i weterynaryjne	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dezaktywacja, odkażanie, dezynfekcja, deratyzacja, dezynsekcja. 2. Zabiegi specjalne i zasady ich wykonywania. 3. Zabiegi sanitarne całkowite i częściowe. Zastosowanie IPP i IPR. 4. Zabiegi weterynaryjne. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z zasadami wykonywania zabiegów specjalnych, sanitarnych i weterynaryjnych. Kształtowanie umiejętności posługiwania się IPP i IPR. 2. Kształtowanie poczucia obowiązku przestrzegania zasad bezpieczeństwa przy wykonywanych zabiegach. 	Film, podręcznik, IPP, IPR, pogadanka z elementami dyskusji
Ochrona przeciwpożarowa	3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przyczyny pożarów w czasie pokoju i wojny. 2. Środki i sposoby ochrony przeciwpożarowej budynków, lasów, pól uprawnych i zabudowań gospodarczych. 3. Grupy pożarów i charakterystyka palących się obiektów. 4. Środki gaśnicze i zasady ich stosowania. 5. Sprzęt gaśniczy i zasady jego stosowania. 6. Rozpoznawanie miejsca pożaru. 7. Wyszukiwanie zagrożonych i ratowanie ludzi z pożaru. 8. Zasady ratowania zwierząt. 9. Zasady gaszenia pożaru. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z przyczynami pożarów i ich podziałem, stosowanymi środkami gaśniczymi i sprzętem gaśniczym. 2. Kształcenie umiejętności posługiwania się sprzętem gaśniczym i stosowania środków gaśniczych do odpowiedniej grupy pożarów. 3. Zapoznanie ze sposobami ochrony przeciwpożarowej. 4. Kształtowanie umiejętności rozpoznawania miejsca pożaru, wyszukiwania zagrożonych, ratowania ludzi i zwierząt z pożaru, gaszenia pożaru. 5. Kształtowanie postawy ratowniczej z uwzględnieniem bezpieczeństwa uczniów. 6. Kształtowanie umiejętności zachowania się podczas pożaru w szkole. 	Film, podręcznik, instrukcje przeciwpożarowe, foliogramy, gaśnice, plan ewakuacji, szkoły

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Zdefiniować pojęcia: „dezynfekcja”, „dezaktywacja”, „deratyzacja”, „dezynsekcja”, „odkazywanie”	Opisać zasady wykonywania zabiegów sanitarnych. Opisać zabiegi weterynaryjne	Przedstawić zasady wykonywania zabiegów specjalnych	Przedstawić warunki w czasie pokoju, podczas których wykonywane są zabiegi sanitarne, specjalne i weterynaryjne	Zaprojektować w swoim miejscu zamieszkania zabiegi sanitarne, specjalne i weterynaryjne oraz sporządzić spis przedmiotów i urządzeń niezbędnych do ich wykonania
Zdefiniować pojęcie „pożar”. Wskazać miejsca podręcznego sprzętu gaśniczego w szkole	Wymienić przyczyny pożaru. Opisać sposoby rozpoznawania miejsca pożaru	Opisać środki i sprzęt gaśniczy oraz przedstawić zasady ich stosowania podczas pożaru	Przedstawić sposoby ratowania ludzi i zwierząt z pożaru	Zaprojektować działania naprawcze w swoim środowisku, zmierzające do likwidacji zagrożenia pożarowego

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Organizacja akcji ratowniczej w rejonie powodzi i zatopień	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznawanie oraz powiadamianie i alarmowanie ludności o zagrożeniu. 2. Ewakuacja ludności z terenów zagrożonych. 3. Ochrona urządzeń hydrotechnicznych i mostów. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie ze sposobami powiadamiania ludności o zagrożeniach. 2. Zapoznanie z zasadami organizacji akcji ratowniczej i ewakuacji ludności w rejonie powodzi i zatopień. 3. Kształtowanie poczucia bezpieczeństwa na wypadek powodzi i zatopienia. 	Przepisy prawne dotyczące organizacji akcji ratowniczej w rejonie powodzi i zatopień, film z akcji ratowniczej podczas powodzi w 1997 roku, pogadanka z elementami wykładu i dyskusji
Rola współczesnej technologii informacyjnej w organizacji i prowadzeniu akcji ratowniczej w rejonie porażenia	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Funkcje, rodzaje i sposoby wykorzystania współczesnych środków łączności. 2. Techniczne i nietechniczne środki łączności. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie ze współczesnymi środkami łączności i możliwościami ich zastosowania. 2. Kształtowanie umiejętności korzystania z technicznych i nietechnicznych środków łączności. 	Współczesne środki łączności, plansze przedstawiające możliwości wykorzystania środków łączności, pracownia informatyczna, ćwiczenia praktyczne
Psychologiczne skutki sytuacji kryzysowej	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stres i jego przyczyny. 2. Wpływ stresu na zachowanie człowieka. 3. Zjawisko paniki i sposoby jej przezwyciężenia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z przyczynami i wpływem stresu na zachowanie człowieka. 2. Kształtowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem. 3. Kształtowanie umiejętności radzenia sobie z paniką w sytuacjach zagrożenia. 	Plansze, podręcznik, literatura dodatkowa, dyskusja z elementami pogadanki
Postępowanie w przypadku nagłych zdarzeń	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawowe działania w przypadku nagłych zagrożeń. 2. Reguły postępowania podczas sytuacji kryzysowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z podstawowymi działaniami w wypadku nagłych zagrożeń. 2. Zapoznanie z regułami postępowania podczas sytuacji kryzysowej. 3. Kształtowanie umiejętności związanych z przygotowaniem na wypadek ewakuacji, 	Strony internetowe MSWiA, pogadanka

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Przedstawić przyczyny powodzi	Opisać ogólne zasady ewakuacji ludności podczas zatopień i powodzi	Opisać urządzenia hydrotechniczne i zabezpieczenia przed powodzią i zatopieniami	Przedstawić instytucje odpowiedzialne za organizację akcji ratowniczej w rejonie zagrożonym i ich powinności. Opisać podział terenów zalanych	Zaprojektować akcję ratowniczą w przypadku potencjalnego zagrożenia powodzią w swojej miejscowości
Wymienić współczesne środki łączności	Przedstawić współczesne źródła informacji	Przedstawić nietechniczne środki łączności	Uzyskać informacje z Internetu na temat środków łączności	Uzyskać informacje z Internetu na temat systemu GPS
Podać przyczyny stresu	Opisać reakcje człowieka na stres	Przedstawić wpływ sytuacji kryzysowych na stan zdrowia człowieka	Przedstawić zjawisko paniki i sposoby jej zapobiegania	Wykonać pomoce dotyczące występowania stresu i sposobów łagodzenia jego stanu
Wymienić podstawowe działania w wypadku zagrożeń	Opisać reguły postępowania podczas sytuacji kryzysowej	Opisać niezbędne działania w wypadku zagrożeń	Przygotować plan działań swojej rodziny w wypadku zagrożeń	Przygotowanie listy źródeł informacji o aktualnej sytuacji w wypadku zagrożeń

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
			<p>zgromadzeniem niezbędnych rzeczy na wypadek niebezpieczeństwa, zabezpieczeniem mieszkania, zapewnienia bezpieczeństwa zwierzętom domowym oraz obserwacji i notowania podejrzanych zjawisk.</p>	
<p>Pojęcie, zakres i organizacja pierwszej pomocy. Materiały i środki pomocy przedmedycznej</p>	<p>2</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja ratownictwa w Polsce. 2. Pojęcia i przepisy prawne dotyczące udzielania pierwszej pomocy. 3. Ocena i zabezpieczenia miejsca wypadku. 4. Ocena stanu poszkodowanego. 5. Łańcuch przeżycia. 6. Wzywanie pomocy. 7. Materiały i środki do udzielania pierwszej pomocy: <ul style="list-style-type: none"> – torba medyczno-sanitarna, apteczka samochodowa, apteczka domowa; – podstawowe wiadomości o lekach i materiałach opatrunkowych; – zasady stosowania leków. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z organizacją ratownictwa w Polsce. 2. Zapoznanie z pojęciami i przepisami prawnymi dotyczącymi udzielania pierwszej pomocy. 3. Zapoznanie z ogniwoami łańcucha przeżycia i jego praktycznym znaczeniem. 4. Zapoznanie z materiałami i środkami do udzielania pierwszej pomocy oraz zasadami stosowania leków. 5. Kształcenie umiejętności zabezpieczania miejsca wypadku. 6. Kształcenie umiejętności oceny stanu poszkodowanego. 7. Kształcenie umiejętności wzywania pomocy i składania meldunku o wypadku do pogotowia ratunkowego. 8. Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za życie swoje i innych podczas udzielania pomocy poszkodowanym. 	<p>Torba medyczno-sanitarna, apteczka samochodowa, trójkąt ostrzegawczy, rękawiczki, foliogramy, plansze, podręcznik, pogadanka z elementami pokazu i ćwiczeń praktycznych, drama</p>

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Zameldować o wypadku drogowym służbom ratowniczym	Opisać organizację ratownictwa w Polsce. Przedstawić materiały i środki do udzielania pierwszej pomocy	Przedstawić sposób zabezpieczenia miejsca wypadku. Ocenić stan uszkodowanego na podstawie podanych objawów	Zinterpretować przepisy prawne dotyczące udzielania pierwszej pomocy	Wykazać konieczność przystąpienia do udzielania pomocy na miejscu wypadku drogowego

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Pierwsza pomoc przy utracie przytomności	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznawanie stanów zagrożenia życia. 2. Przyczyny utraty przytomności. 3. Schemat postępowania ratowniczego przy utracie przytomności. Pozycja boczna ustalona. 4. Przyczyny, objawy i pierwsza pomoc w przypadku omdlenia. 5. Objawy i pierwsza pomoc w przypadku napadu epileptycznego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie ze stanami zagrożenia życia uszkodzonego. 2. Zapoznanie z przyczynami utraty przytomności i zasadami udzielania pomocy w tym przypadku. 3. Zapoznanie z objawami i schematem ratowniczym w przypadku omdlenia, napadu epileptycznego, wstrząsu pourazowego. 4. Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za życie innych. 5. Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za własne życie podczas udzielania pomocy uszkodzonym. 	Foliogramy, film, koc, torba medycyno-sanitarna, rękawiczki pokaz, ćwiczenia praktyczne
Zabiegi resuscytacyjne	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Śmierć kliniczna i biologiczna. 2. Przyczyny, objawy i postępowanie w przypadku zaburzeń oddychania. 3. Metody sztucznego oddychania i zasady ich stosowania. 4. Przyczyny, objawy i postępowanie w przypadku zatrzymania akcji serca i oddechu. 5. Zabiegi resuscytacyjne wykonywane przez jedną i dwie osoby. 6. Sztuczne oddychanie i masaż serca wykonywane małym dzieciom i niemowlętom. 7. Objawy i pierwsza pomoc przy zawale serca. 8. Objawy i pierwsza pomoc w przypadku porażenia prądem i piorunem. 9. Objawy i pierwsza pomoc przy utonięciu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z objawami śmierci klinicznej i biologicznej oraz różnicą między nimi. 2. Zapoznanie z przyczynami bezdechu oraz metodami i zasadami resuscytacji za pomocą sztucznego oddychania. 3. Zapoznanie z zasadami resuscytacji krążeniowo-oddechowej. 4. Kształtowanie umiejętności wykonywania zabiegów resuscytacyjnych u osób dorosłych, małych dzieci i niemowląt. 5. Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za zdrowie i życie innych. 	Foliogramy, film, fantom, rękawiczki, maseczki do resuscytacji, koc, pokaz z instruktażem, ćwiczenia praktyczne

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Wymienić przyczyny braku przytomności. Ułożyć poszkodowanego w pozycji bocznej ustalonej	Przedstawić stany zagrożenia życia człowieka. Opisać schemat ratowniczy przy omdleniu	Przedstawić schemat ratowniczy przy ataku epileptycznym	Przedstawić schemat postępowania ratowniczego z osobą nieprzytomną	Zaproponować postępowanie ratownicze u poszkodowanego nieprzytomnego z urazami mieszanymi
Rozróżnić pojęcie śmierci klinicznej i biologicznej	Wymienić objawy śmierci klinicznej i biologicznej	Wykonać czynności wstępne przed zabiegami resuscytacyjnymi. Przedstawić schemat postępowania ratowniczego z poszkodowanym podejrzanym o zawał serca. Przedstawić schemat postępowania ratowniczego przy porażeniu prądem i piorunem oraz utonięciu.	Wykonać prawidłowo zabiegi resuscytacyjne na fantomie (z pozytywnym wskazaniem pomiaru)	Przedstawić schemat postępowania ratowniczego z niezbędnym wykonywaniem zabiegów resuscytacyjnych

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Pierwsza pomoc przy zatruciach	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zatrucia pokarmowe: nieświeżymi produktami, grzybami, jadem kiełbasianym, lekami. 2. Zatrucia przez drogi oddechowe: gazem świetlnym, tlenkiem i dwutlenkiem węgla, środkami ochrony roślin, środkami odurzającymi i pobudzającymi. 3. Zatrucia przez skórę i błony śluzowe: rozpuszczalnikami, środkami ochrony roślin, środkami odurzającymi. 4. Zatrucia i oparzenia substancjami chemicznymi. 5. Zatrucia alkoholem. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z rodzajami zatruc i ich objawami. 2. Zapoznanie ze sposobami udzielania pomocy przy zatruciach i oparzeniach chemicznych. 3. Doskonalenie czynności ratowniczych przy zatruciach. 4. Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za zdrowie i życie innych. 	Torba medyczo-sanitarna, rękawiczki, koce, plansze, podręcznik, pokaz, ćwiczenia praktyczne
Urazy termiczne	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oparzenia termiczne: <ol style="list-style-type: none"> a. stopnie oparzeń i ich objaw; b. obliczanie rozległości oparzeń u dorosłego i u dziecka; c. pierwsza pomoc w przypadku oparzeń. 2. Udar cieplny i słoneczny: <ol style="list-style-type: none"> a. czynniki sprzyjające udarowi cieplnemu i słonecznemu; b. pierwsza pomoc przy udarze cieplnym i słonecznym. 3. Odmrożenia: <ol style="list-style-type: none"> a. czynniki sprzyjające odmrożeniom; b. pierwsza pomoc przy odmrożeniach; c. postępowanie profilaktyczne przy niskich temperaturach. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z przyczynami, objawami i pierwszą pomocą przy oparzeniach termicznych, udarze cieplnym i słonecznym, odmrożeniach, zamarznięciach i wychłodzeniu organizmu. 2. Kształcenie umiejętności udzielania pomocy w wyżej wymienionych przypadkach. 3. Kształtowanie nawyku świadomego zapobiegania urazom termicznym. 	Foliogramy, film, plansze, torba medyczo-sanitarna, rękawiczki, pokaz z elementami ćwiczeń

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Podać objawy zatruc nieświeżymi pokarmami	Przedstawić schemat postępowania przy zatruciach pokarmowych	Podać schemat postępowania przy zatruciach truciznami wdychanymi	Opisać objawy i podać schemat postępowania przy zatruciach i oparzeniach chemicznych	Przedstawić zasady ochrony własnego organizmu przed wnikaniem trucizny podczas udzielania pomocy poszkodowanemu
Zdefiniować urazy termiczne	Scharakteryzować urazy termiczne	Zaproponować postępowanie ratownicze przy urazach termicznych. Przedstawić schemat postępowania profilaktycznego przy urazach termicznych	Wykazać niebezpieczeństwa wynikające z nieumiejętnego udzielania pomocy. Ewentualnie: zaproponować działania przeciwwstrząsowe przy oparzeniach. Zaproponować schemat postępowania ratowniczego w zależności od stopnia wychłodzenia organizmu	Wykonać plansze podsumowujące wiadomości na temat urazów termicznych

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
		<p>4. Wychłodzenie organizmu i zamrażnięcie:</p> <ol style="list-style-type: none"> czynniki sprzyjające wychłodzeniom i zamrażnięciom; postępowanie profilaktyczne; postępowanie ratownicze; niebezpieczeństwa wynikające z nieumiejętnego udzielenia pomocy. 		
Pierwsza pomoc przy ukąszeniach, ugryzieniach i użądleniach	1	<ol style="list-style-type: none"> Objawy i pierwsza pomoc w wypadku ukąszenia przez żmiję lub pogryzienia przez wściekłe zwierzę. Użądlenie przez osę, pszczołę i szerszenia. Postępowanie z kleszczem tkwiącym w skórze. Oparzenia przez zwierzęta morskie. 	<ol style="list-style-type: none"> Zapoznanie z objawami, niebezpieczeństwami i zasadami pierwszej pomocy przy ukąszeniach, oparzeniach, użądleniach i pogryzieniach. Zapoznanie z zasadami postępowania z kleszczem tkwiącym w skórze. Uświadomienie niebezpieczeństw wynikających z nieumiejętnego udzielenia pomocy. Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za życie i zdrowie poszkodowanych i własne. 	Torba medyczno-sanitarna, rękawiczki, pogadanka z elementami pokazów i ćwiczeń praktycznych
Pierwsza pomoc w wypadku ciał obcych w organizmie	1	<ol style="list-style-type: none"> Zasady i sposoby usuwania ciał obcych z oka, ucha, nosa, przetyku, dróg oddechowych. Niebezpieczeństwa wynikające z nieumiejętnego udzielenia pomocy. 	<ol style="list-style-type: none"> Zapoznanie z zasadami postępowania w przypadku ciała obcego w oku, uchu, nosie, przetyku, drogach oddechowych. Zapoznanie z niebezpieczeństwami i zasadami postępowania w przypadku ciał obcych wbitych w oko, ucho, przetyk, nos. Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za życie i zdrowie poszkodowanych i własne. 	Torba medyczno-sanitarna, rękawiczki, plansze kieliszek do płukania oka, pogadanka z elementami pokazów i ćwiczeń praktycznych

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Przedstawić postępowanie ratownicze w przypadku ugryzienia przez wściekłe zwierzę	Przedstawić postępowanie ratownicze w przypadku użądlenia przez osę, pszczołę lub szerszenia	Opisać postępowanie z kleszczem tkwiącym w skórze	Przedstawić postępowanie ratownicze w przypadkach ukąszenia przez żmiję i oparzenia przez zwierzęta morskie	Zaproponować postępowanie ratownicze w przypadku występowania uczulenia na ukąszenia owadów
Opisać sposób usuwania z oka drobnych ciał obcych	Opisać sposób usuwania ciał obcych z oka	Przedstawić sposób usuwania ciał obcych z nosa i przetyku	Zaproponować pomoc poszkodowanemu z ciałem obcym w drogach oddechowych	Przedstawić niebezpieczeństwa wynikające z nieumiejętnego udzielania pomocy

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Pierwsza pomoc przy zranieniach	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rany, ich rodzaje i ogólna charakterystyka. 2. Zasady gojenia się ran. 3. Ciało obce w ranie. 4. Zasady i sposoby opatrywania ran. 5. Zakażenia przyranne. 6. Opatrywanie ran. 7. Przyczyny, objawy i postępowanie ratownicze przy amputacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z rodzajami ran, ich gojeniem się i zasadami opatrywania. 2. Zapoznanie z zakażeniami przyranymi. 3. Kształtowanie umiejętności opatrywania ran za pomocą chusty trójkątnej, codofiksu, bandaży i opatrunku osobistego. 4. Kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie swoje i innych podczas udzielania pomocy. 	Torba medyczo-sanitarna, bandaże, chusty trójkątne, codofix, opatrunek osobisty, rękawiczki, koce, plansze, podręcznik, pokaz, ćwiczenia praktyczne
Pierwsza pomoc przy krwotokach	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przyczyny, rodzaje i objawy krwotoków. 2. Pierwsza pomoc przy krwotokach zewnętrznych. 3. Sposoby tamowania krwotoków zewnętrznych. 4. Zapobieganie rozwojowi wstrząsu pokrwotocznego. Samoprzeczanie krwi. 5. Rozpoznawanie objawów krwotoków wewnętrznych – śródczaszkowego, płucnego, żołądkowego, do jamy brzusznej, do przestrzeni międzymięśniowych i śródtkankowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z rodzajami, objawami krwotoków oraz zasadami i sposobami udzielania pomocy w tych przypadkach. 2. Kształtowanie umiejętności zapobiegania rozwojowi wstrząsu pokrwotocznego. 3. Kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie swoje i innych podczas udzielania pomocy. 	Torba medyczo-sanitarna, rękawiczki, koce, plansze, podręcznik, pokaz, ćwiczenia praktyczne
Pierwsza pomoc w przypadku urazów głowy i kręgosłupa	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przyczyny, objawy i pierwsza pomoc przy wstrząśnięciu mózgu. 2. Przyczyny, objawy i pierwsza pomoc przy urazach kręgosłupa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z przyczynami, objawami i zasadami pierwszej pomocy w przypadku urazów głowy i kręgosłupa. 2. Zapobieganie urazom kręgosłupa wśród młodzieży. 3. Kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie swoje i innych podczas udzielania pomocy. 	Torba medyczo-sanitarna, rękawiczki, koce, plansze, podręcznik, pokaz, ćwiczenia praktyczne

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Wymienić rodzaje ran, opatrywać rany przedramienia i podudzia	Scharakteryzować rany. Opatrywać rany kolana, łokcia, stawu skokowego i barku	Przedstawić zasady opatrywania ran. Opatrywać rany głowy i szyi. Udzielić pomocy przy amputacji kończyny	Przedstawić zakażenia przyranne. Opatrywać rany tułowia. Opatrywać rany dłoni	Opatrywać rany całego ciała za pomocą chusty trójkątnej, bandaży i opatrunku osobistego. Opisać zasady doboru rodzaju opatrunku do bandażowanego miejsca. Przedstawić zasady opatrywania rany z ciałem obcym w środku
Zdefiniować pojęcie „krwotok”	Rozpoznać rodzaj krwotoku po objawach	Udzielić pomocy poszkodowanemu z krwotokiem zewnętrznym	Udzielić pomocy poszkodowanemu z krwotokiem wewnętrznym	Przedstawić schemat postępowania ratowniczego przy urazach mieszanych, z występowaniem krwotoku
Wymienić przyczyny urazów kręgosłupa. Podać sytuacje, w których dochodzi do urazów tego typu	Opisać objawy wstrząśnienia mózgu i urazów kręgosłupa	Udzielić pomocy przy wstrząśnieniu mózgu	Przedstawić schemat postępowania ratowniczego przy urazach kręgosłupa	Przedstawić schemat postępowania ratowniczego przy urazach kręgosłupa i kończyn

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Pierwsza pomoc przy urazach kości i stawów	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Urazy kostne – rodzaje i objawy. 2. Pierwsza pomoc przy złamaniach, zwichnięciach i skręceniach. 3. Pierwsza pomoc przy złamaniach żeber, miednicy, kości biodra i obojczyka. 4. Przeciwdziałanie wstrząsom pourazowym. 5. Stosowane materiały podręczne. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z rodzajami urazów kostnych, ich objawami i pierwszą pomocą w tych przypadkach. 2. Kształtowanie umiejętności udzielania pierwszej pomocy przy urazach kostnych. 3. Kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie swoje i innych podczas udzielania pomocy. 	Torba medyczno-sanitarna, rękawiczki, koce, plansze, podręcznik, pokaz, ćwiczenia praktyczne
Pierwsza pomoc poszkodowanym środkami promieniotwórczymi i chemicznymi	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Urazy i porażenia spowodowane środkami promieniotwórczymi: <ol style="list-style-type: none"> a. porażenia popromienne – choroba popromienna, popromienne porażenie skóry; b. postępowanie w przypadku porażenia popromiennych. 2. Objawy zatruc BST i TSP. 3. Postępowanie w przypadku użycia broni biologicznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z oddziaływaniem BMR na organizm człowieka. 2. Zapoznanie z urazami spowodowanymi BMR. 3. Zapoznanie z zasadami pierwszej pomocy porażonym BMR. 4. Kształcenie umiejętności pomocy osobom porażonym BMR. 5. Uświadomienie konieczności przestrzegania zasad i nakazów dotyczących zachowania się w rejonie skażonym biologicznie. 	Foliogramy, filmy, wycinki z prasy, IPP, IPR, podręcznik, pogadanka, dyskusja
Przenoszenie i ewakuacja poszkodowanych i rannych	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przenoszenie i ewakuacja poszkodowanych bez użycia przyrządów pomocniczych. 2. Przenoszenie poszkodowanych na noszach. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie ze sposobami przenoszenia poszkodowanych i rannych. 2. Kształtowanie umiejętności przenoszenia poszkodowanych z uwzględnieniem ich urazów i schorzeń. 3. Kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie swoje i innych podczas udzielania pomocy. 	Koce, krzesła, nosze, ćwiczenia praktyczne na zewnątrz klasy

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Zdefiniować pojęcia: „złamanie”, „zwichnięcie”, „skręcenie”	Udzielić pomocy przy skręceniach kończyn	Udzielić pomocy przy złamaniach i zwichnięciach	Przedstawić schemat postępowania przy urazach kostnych	Udzielić pomocy przy złamaniach połączonych z innymi urazami organizmu
Opisać objawy zatruc BST i TSP Rozróżnić pojęcia: „choroba popromienna” i „popromienne porażenie skóry”	Opisać objawy chorób wywołanych bronią biologiczną	Zaproponować schemat postępowania ratowniczego w przypadku zatruc chemicznych	Zaproponować schemat postępowania ratowniczego w przypadku porażenia BMR	Zaproponować schemat postępowania ratowniczego w przypadku urazów mieszanych
Wymienić sposoby przenoszenia rannych i chorych	Opisać sposoby przenoszenia poszkodowanych w zależności od doznanych urazów	Przedstawić sposoby przenoszenia poszkodowanych na noszach	Przedstawić sposoby przenoszenia poszkodowanych przez jednego i dwóch ratowników	Przedstawić sposoby przenoszenia na nosze poszkodowanego z urazem kręgosłupa

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Opieka nad poszkodowanymi i rannymi w miejscach doraźnie urządzonych	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zadania ratownika na miejscu wypadku po udzieleniu pierwszej pomocy. 2. Zasady układania poszkodowanego w pozycji bezpiecznej. 3. Przyczyny i objawy wstrząsu pourazowego. 4. Pierwsza pomoc w przypadku wstrząsu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z wymaganiami dotyczącymi opieki nad poszkodowanymi. 2. Kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie i życie poszkodowanego. 	Plansze, foliogramy, podręcznik, pogadanka z elementami dyskusji i ćwiczeń praktycznych
Orientowanie się w terenie bez mapy	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Określanie stron świata za pomocą ciał niebieskich. 2. Określanie stron świata na podstawie cech przedmiotów terenowych i zjawisk przyrody. 3. Wyznaczanie kierunku północnego za pomocą zegarka. 4. Określanie stron świata za pomocą kompasu i busoli. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie ze sposobami wyznaczania stron świata za pomocą zegarka, kompasu, busoli, ciał niebieskich i przedmiotów terenowych. 2. Doskonalenie umiejętności określania stron świata. 3. Kształtowanie nawyku dbałości o środowisko przy dokonywaniu pomiarów. 	Busole, kompasy, przedmioty terenowe, zegarki ze wskazówkami, ćwiczenia praktyczne
Orientowanie się w terenie za pomocą mapy	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mapa i jej elementy. 2. Skala mapy. Rodzaje skal. 3. Znaki topograficzne. 4. Rzeźba terenu i sposób jej przedstawiania na mapie. 5. Współrzędne prostokątne płaskie. 6. Określanie na mapie miejsca swojego pobytu. 7. Orientowanie mapy za pomocą busoli. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z elementami mapy, skalą, znakami topograficznymi. 2. Kształcenie umiejętności posługiwania się mapą. 3. Wskazanie znaczenia mapy w życiu człowieka. 	Mapy, mapy ćwiczebne, tablice poglądowe do nauki terenoznawstwa, linijki, ołówki, busole

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Ułożyć poszkodowanego w pozycji bocznej ustalonej	Przedstawić zadania ratownika czekającego na przyjazd służb medycznych po wykonaniu podstawowych czynności ratowniczych pierwszej pomocy	Ułożyć poszkodowanego w pozycji bezpiecznej w zależności od doznanego urazu	Rozpoznać po objawach wstrząs pourazowy i przedstawić schemat postępowania ratowniczego dla poszkodowanego	Opiekować się osobą chorą w instytucjach pomocy
Określić kierunki stron świata za pomocą przedmiotów terenowych i kompasu	Zorientować busolę. Wymienić czynniki wpływające na zły odczyt wskazania magnetycznego busoli	Określić strony świata za pomocą zegarka ze wskazówkami i Słońca	Określić strony świata za pomocą Gwiazdy Polarnej. Określić strony świata za pomocą kwadry Księżyca	
Wskazać elementy składowe mapy	Rozróżnić mapę i plan. Zorientować mapę za pomocą busoli	Opisać teren za pomocą mapy	Wskazać na mapie miejsce swego pobytu. Wykazać prawdziwość swojej odpowiedzi za pomocą busoli	Brać udział w biegach na orientację (potwierdzony przez odpowiednie władze)

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Szkic terenu	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rodzaje szkiców terenu i ich ogólna charakterystyka. 2. Zastosowanie szkiców terenu. 3. Znaki topograficzne i sposoby ich nanoszenia na szkic. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z rodzajami szkiców terenowych i ich znaczeniem. 2. Zapoznanie z zasadami nanoszenia przedmiotów terenowych na szkic. 3. Kształcenie umiejętności sporządzania szkicu terenu. 4. Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas sporządzania szkicu w terenie. 	Ołówki, kredki, linijki, cyrkle, blok techniczny, papier milimetrowy, tablice poglądowe do nauki terenoznawstwa
Marsz na azymut	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pojęcie azymutu. 2. Określenie azymutu. 3. Wyszukiwanie przedmiotów terenowych według podanego azymutu. 4. Zasady marszu na azymut. 5. Zasady bezpieczeństwa podczas marszu na azymut. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z pojęciem azymutu i sposobem jego wyznaczania. 2. Utrwalanie umiejętności wyznaczania azymutu i wyszukiwania przedmiotów w terenie według podanego azymutu. 3. Doskonalenie umiejętności marszu na azymut. 4. Doskonalenie umiejętności bezpiecznego zachowania się w terenie. 	Busola, kompas, mapa lub plan, zajęcia praktyczne w terenie
Zagadnienia do wyboru: Strzelectwo sportowe	6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zasady bezpieczeństwa podczas posługiwania się bronią oraz zasady zachowania się na strzelnicy. 2. Budowa i przeznaczenie poszczególnych części karabinka sportowego. 3. Podstawowe zasady strzelania. 4. Strzelanie numer 1 z karabinka sportowego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z zasadami bezpieczeństwa podczas posługiwania się bronią oraz zasady zachowania się na strzelnicy. 2. Zapoznanie z budową i przeznaczeniem poszczególnych części karabinka sportowego. 3. Zapoznanie z podstawowymi zasadami strzelania. 	Karabinki sportowe, amunicja sportowa, sprzęt do nauki celowania, luneta, podpórka, wycior do lufy, środki do konserwacji broni

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Przedstawić rodzaje szkiców	Scharakteryzować poszczególne rodzaje szkiców. Przedstawić ich zastosowanie	Sporządzić szkic terenu szkoły lub miejsca zamieszkania	Sporządzić szkic terenu szkoły, zaznaczając drogi ewakuacyjne z budynku szkolnego i miejsca zbiórki młodzieży	Sporządzić szkic trasy wycieczki, uwzględniając zabytki i miejsca pamięci w najbliższej okolicy
Zdefiniować pojęcie „azymut”	Określić azymut podanego przedmiotu terenowego	Określić przedmiot terenowy według podanego azymutu	Opracować plan marszu na azymut, wyznaczając trasę w pobliżu szkoły. Na planie zaznaczyć wszystkie punkty terenowe (z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa)	Uczestniczyć w biegach na azymut w klubie sportowym (zajmować liczące się miejsca)
Znać zasady bezpieczeństwa podczas postępowania się bronią oraz zasady zachowania się na strzelnicy. Wymienić części karabinka sportowego. Znać podstawowe zasady strzelania. Wykonać strzelanie na ocenę dopuszczającą	Znać przeznaczenie poszczególnych części karabinka. Wykonać strzelanie na ocenę dostateczną	Rozumieć podstawowe zasady strzelania. Wykonać strzelanie na ocenę dobrą	Wykonać strzelanie na ocenę bardzo dobrą. Uczestniczyć w zawodach strzeleckich	Uczestniczyć w zawodach strzeleckich (zajmować liczące się miejsca)

Temat	Liczba godzin	Zagadnienia	Cele ogólne	Pomoce i metody
Zagadnienia do wyboru: Działanie drużyny sanitarnej	6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrwalenie opanowanego materiału z zakresu szkolenia sanitarnego. 2. Doskonalenie umiejętności z zakresu pierwszej pomocy. 3. Doskonalenie umiejętności współpracy w zespole. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z regulaminem zawodów pierwszej pomocy. 2. Zapoznanie z organizacją i wyposażeniem drużyny sanitarnej. 	Regulaminowe wyposażenie drużyny sanitarnej, fantom
Zagadnienia do wyboru: Bieg na orientację	6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrwalenie opanowanego materiału z terenoznawstwa. 2. Doskonalenie umiejętności orientowania się w terenie z mapą. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie z regulaminem imprez na orientację. 	Mapy, opis trasy, karty startowe zawodników, kompasy lub busole, wyposażenie punktów kontrolnych (oznaczenie, perforator), karty startowe

Przedstawiony rozkład materiału zawiera propozycje tematów i zagadnień realizowanych w ramach nauczania przedmiotu. Nauczyciel decyduje o ich kolejności. Porządek omawianych na lekcjach zagadnień należy dostosować do poszczególnych działów, uwzględniając gradację trudności problemów i opierając wiadomości i umiejętności ucznia na materiale już poznanym. Oznacza to, że na przykład urazy kostne powinny być omawiane przed tematyką urazów głowy i kręgosłupa, ponieważ przy urazach kręgosłupa uczeń powinien korzystać z umiejętności udzielania pomocy w przypadku urazów kostnych.

Propozycje wymagań na poszczególne oceny szkolne				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Opanować materiał ze szkolenia sanitarnego na ocenę dopuszczającą. Wykonywać polecenia kierującego zespołem	Opanować materiał ze szkolenia sanitarnego na ocenę dostateczną. Bezbłędnie wykonywać polecenia kierującego zespołem	Opanować materiał ze szkolenia sanitarnego na ocenę dobrą. Aktywnie i twórczo uczestniczyć w działaniach zespołu	Opanować materiał ze szkolenia sanitarnego na ocenę bardzo dobrą. Uczestniczyć w zawodach drużyn pierwszej pomocy PCK. Kierować pracami drużyny sanitarnej	Uczestniczyć w zawodach drużyn pierwszej pomocy PCK (zajmować liczące się miejsca). Zorganizować szkolne zawody pierwszej pomocy
Opanować materiał z terenoznawstwa na ocenę dopuszczającą. Kryteria ocen za udział w szkolnej imprezie na orientację	Opanować materiał z terenoznawstwa na ocenę dostateczną	Opanować materiał z terenoznawstwa na ocenę dobrą	Opanować materiał z terenoznawstwa na ocenę bardzo dobrą. Uczestniczyć w imprezach na orientację	Uczestniczyć w imprezach na orientację (zajmować liczące się miejsca). Zorganizować szkolną imprezę na orientację